

Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Digitaliseret med tilladelse fra forfatterens efterladte. PDF-filen er kun til ikke kommercielt brug

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

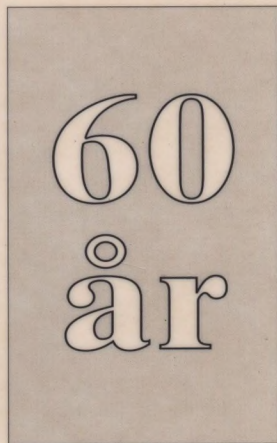
Claus Rønlev

Næsby Vandværk 1934-1994

69.84

Hans Henrik Jacobsen

Næsby Vandværk 1934-1994

Udgivet af Næsby Vandværk 1994
Tekst: Hans Henrik Jacobsen

Næsby Vandværk 1934-1994

Udgivet af Næsby Vandværk 1994

Tekst: Hans Henrik Jacobsen

Forord

I vort moderne samfund er vi forvænt med at trykke på en knap eller dreje på en hane, hvis vi vil have tændt lys, tændt for radioen eller fjernsynet, åbnet for varmen eller vandet - sidstnævnte uanset om det er i køkkenet, på badeværelset, i kælderen eller ved udendørshanen. Men sådan har det ikke altid været. Det er kun 60 år siden, der blev bygget vandværk i Næsby, og det er i den anledning, nærværende beretning er udarbejdet.

Det væsentlige kildemateriale er bestyrelsens forhandlingsprotokoller, der er bevaret siden 1944. Forhandlingprotokollen, der dækker de første 10 år, er gået tabt under krigen, og for denne periodes vedkommende må vi stille os tilfreds med de bevarede regnskaber og de oplysninger, der er givet ved jubilæer undervejs.

Bestyrelsen har fundet, at de nuværende andelshavere skal have lejlighed til at læse om det lokale vandværk og dets udvikling, og det er interessant i mere end én forstand, idet Næsby og senere også Kirkendrup og Næsbyhoved Brobys udvikling samtidig afspejler sig i vandværkets udvikling. Det har haft som forudsætning, at vandværket og dets ledelse er fulgt med udviklingen, og det vil fremgå af beretningen, at det altid har været tilfældet. En følge er, at vi i området forsynes med førsteklasses vand i rigelig mængde.

Næsby Vandværk er indtil dato forblevet et selvstændigt værk, uafhængig af den tidligere kommune og den nuværende storkommune, og det har været bidragende til, at man gennem tiderne har kunnet disponere, som man har fundet det fornuftigt, set fra lokalområdet side - med det resultat, at vi altid har haft et velfungerende vandværk.

Jeg takker bestyrelsen, fordi man har overdraget mig opgaven og stillet mig frit med henblik på fremstillingen. Hvad denne angår, er valgt samme format og udformning, som Lokalarkivet i Næsby anvender i de historiske skrifter om lokalområdet, der hvert år udarbejdes til medlemmerne. Både set ud fra min lokalhistoriske interesse og som Næsby-borger og andelshaver har jeg fundet opgaven interessant.

Næsby, januar 1994

Hans Henrik Jacobsen

Oprettelse af Vandværk i Næsby

Indtil et stykke ind i dette århundrede var Næsby en beskeden landsby med Broby som moderby. Folketællingen, der blev foretaget i 1901, viser, at der i Næsby og Næsbyhoved tilsammen var 40 husstande med ialt 189 personer. Fra gammel tid har der i Næsby ligget 6 gårde (Mosegård, Møllegård, Søgård, Kroggården, Solbakken og Majorgården), hvortil kom Næsbyhoved, der udgjorde et ejerlaug for sig. En syvende gård var kommet til i 1801. Den var udstykket fra Kroggården og lå, hvor nu Næsbylund Kro ligger. Denne gård brændte i 1922, og det var faktisk denne brand, der indirekte kom til at sætte gang i udviklingen i Næsby.

Gården blev købt af proprietær Mayland, der på brandtomten lod opføre en villa, der en halv snes år senere omdannedes til kro. Den tilhørende jord lod han udstykke, og i sidste halvdel af 1920'erne opstod kvarteret omkring Ågade og Skolevej. Også langs Bogensevej opførtes der en del huse, og i 1930 havde Næsby ifølge folketællingen 1158 indbyggere. Næsby var så småt ved at ændre status. Der var anlagt station, og der var oprettet et par købmandsbutikker, et bageri og en slagterforretning. Flere håndværkere havde slået sig ned i Næsby, og i 1931 opførtes Næsby Skole. Landbruget var dog fortsat det centrale erhverv.

Fra gammel tid havde gårdene haft egen brønd og været selvforsynende med vand, og der blev også gravet brønd i forbindelse med opførelse af en del af husene i Ågade-kvarteret og omkring Bogensevej. Flere af disse brønde bevaredes en årrække, og der er endnu en enkelt tilbage i det gamle Næsby.

Efterhånden opstod ønsket om et vandværk, og der indkaldtes til et orienterende møde på Næsbylund Kro den 4.maj 1933. Der var interesse for sagen, og der holdtes stiftende generalforsamling den 18.februar 1934, ligeledes på Næsbylund Kro. Man enedes om at stifte et andelsselskab, og der blev vedtaget love og valgt bestyrelse. Formålsparagraffen fik følgende formulering: "Selskabets Formaal er at forsyne Ejendomme i Næsby med godt Vand til billigst mulig

Pris". Kun ejendomme, hvis ejere havde indtegnet sig som andelshavere, kunne modtage vand fra værket, og andelshaverne hæftede "én for alle og alle for én", som det er formuleret i den efterfølgende paragraf.

Bestyrelsen kom til at bestå af malermester M. Chr. Larsen, murermester M. Chr. Hansen, snedker M. P. Nielsen, snedker H. J. Hansen og brødkusk P. Andersen. Til formand valgtes malermester M. Chr. Larsen.

Man havde allieret sig med "Dansk Elektricitets Compagni" (DEC) i Odense, som skulle forestå opførelsen og indretningen af værket og som følge heraf var repræsenteret ved den stiftende generalforsamling. I maj oprettedes der kassekredit i Fyens Diskontokasse på 25.000 kr., og efter at have indhentet tilbud gik man i gang med at bygge vandværket på en grund på hjørnet af Højvang og Rønnevej. Forinden havde man sikret sig et samlet garantitilbud på 32.000 kr.

Anlægget omfattede borer, pumpestation og forsyningsledninger. Vandforsyningen kunne starte i august 1934, og der havde da tegnet sig 47 andelshavere. Fra bestyrelsens side havde man været forudseende fra starten, idet vandværket var indrettet sådan, at det kunne udbygges til at forsyne 200 andelshavere - et antal, der blev nået kort tid efter krigen.

Men det var selvfølgelig ikke gratis at få del i de nye goder. Prisen for tappeded i køkken og vaskehus var 4,09 kr. pr. måned, og fandtes der yderligere vandskylende toilet, var prisen 4,67 kr. pr. måned. Da den første måned var gået, kunne der indtægtsføres 291,13 kr. i kassebogen, der for øvrigt var indkøbt formedelst et beløb på 3 kr. Men der var også udgifter udover, hvad kassekrediten krævede af renter. De samlede driftsudgifter beløb sig til 184,87 kr., og de største udgifter gik til elektricitet og daglig pasning af vandværket, der varetoges af gartner Erik Larsen, Rønnevej. I løn fik vandværkspasseren til at begynde med 16,66 kr. om måneden; senere blev der truffet aftale om en årsløn på 180 kr.

Ideen med et vandværk var realiseret, og på længere sigt var det medvirkende til den udvikling, som Næsby skulle komme til at gen-

nemgå. Flyttede man til Næsby, var vandforsyning fra vandværk noget, der også kom med i billedet.

Det var et privat initiativ, der var taget i Næsby, og på længere sigt skulle det vise sig at være et fornuftigt grundlag.

De første 25 år

Der findes udskrifter af de første regnskaber, og heraf fremgår det, at driftsudgifterne i 1936 ialt beløb sig til 6.132 kr., hvoraf renter alene udgjorde 4.943 kr. Den næststørste post var elektricitet, hvor årsforbruget beløb sig til 631 kr. Året efter gav sognerådet kommunegaranti for et 20-årigt obligationslån på 45.000 kr. i Sparekassen til 4 % i rente, hvorved kassekreditten i Fyens Diskontokasse kunne afvikles.

Den daglige pasning af vandværket blev med årene mere omfattende. I 1940 honoreredes værkpasseren således med 28 kr. om måneden. For brug af privattelefon i årene 1939 og 1940 fik formanden ialt 12 kr. Det var godt og vel det beløb, det kostede at holde generalforsamling. Leje af lokale på Næsbylund Kro kostede 5 kr., og dertil kom kaffe og brød til de fremmødte andelshavere. I 1939 beløb udgifterne ved årets generalforsamling sig således til 9,20 kr., i 1944 til 11,30 kr. Til gengæld var det billigt at indkalde medlemmerne til generalforsamling, idet det fremgår, at der til formålet er indkøbt 4-øres frimærker, hvilket var lokalporto for tryksager.

Fra 1944 er der bevaret forhandlingsprotokoller, og nu er vi bedre orienteret om vandværket og dets drift. Den første optegnelse er fra august 1944, og den bærer præg af, at det var under krigen: Formanden kunne oplyse, at Varedirektoratet havde meddelt, at vandværket havde fået tildelt en portion cement til rentvandsbeholderen. - At forholdene endnu var lidt primitive, viser en optegnelse senere på året: Der gives ingeniøren, der har tilsyn med værket, "bemyndigelse til indkøb af en motor til vandværket, da man kan risikere, at

motoren kan brænde sammen, hvorfor man forsøger at få en reserve". Skulle den forhåndenværende motor brænde sammen, ville det være rart at være garderet. - Det søgte man også at være på anden måde: I efteråret 1945 foretog man en ny boring ved vandværket i en dybde af 20 m. Vandspejlet var 3,2 m under terræn, og boringen gav 9,6 m³ pr. time.

Det var dog ikke uden problemer at drive det nye vandværk. Det kneb med at få andelshaverne til at betale, og periodevis var der store restancer. I 1946 beløb restancerne sig således til 2.264 kr., og enkelte beløb var forfaldet til betaling to år forinden. De samlede indtægter beløb sig til 17.500 kr.; for at få de ret store restancebeløb ind, måtte der anbefales brev til, og de sidste måtte vandværkets sagfører tage sig af. Hjælp det heller ikke, var der kun én mulighed tilbage: at afbryde hovedledningen. - Da de nye kvarterer opstod i Næsby før og under krigen, var beboernes sociale standard ikke som i dag, og det er nok den egentlige grund til de ret store restancer.

Yderligere havde man et par retssager at slås med: Efter at DEC havde fremsat påstand om, at der ikke var betalt afgift af alle opsatte haner, blev der foretaget optælling. Via Landsretten endte sagen i Højesteret, og dommen, der faldt i oktober 1950, gik vandværket imod. Sagen havde da stået på i flere år. - Det samme gjorde forhandlinger med Odense kommune om betaling af vand under englændernes ophold på Næsby skole efter krigen. Også her måtte der en retssag til, før problemet blev afklaret.

På det hjemlige plan gik det mere roligt. Flere og flere sluttede sig til, og ved generalforsamlingen i 1947 kunne man konstatere, at vandværket nu havde 201 andelshavere. Man kunne med tilfredshed konstatere, at vandanalyser udviste gode resultater, og man kunne med henblik på udvidelse af værket købe et stykke jord på 440 m² af naboen på Rønnevej. Det skete i 1949, og en udvidelse fulgte året efter.

Det var dog ikke ensbetydende med, at man kunne bruge uanede mængder af vand. Især var det galt, når man om sommeren gik i gang med havevanding, og der skulle gå adskillige år, før man kun-

ne tillade fri havevanding. Fra bestyrelsens side søgte man i varme perioder at begrænse havevandingen; bl.a. måtte man i juni 1950 indkalde til ekstraordinær generalforsamling, hvor følgende resolution blev vedtaget: "Generalforsamlingen udtaler misbilligelse over for de forbrugere, der ved vandspild og manglende overholdelse af vedtægterne generer de forbrugere, der lægger det rette samfundssind for dagen". - For at imødekomme problemet indførte man senere den ordning, at den ene halvdel af Næsby måtte vande på lige datoer, den anden halvdel på ulige datoer, og det fungerede stort set tilfredsstillende. Kun ved vedvarende tørke, f.eks. i sommeren 1956, måtte man lade annoncere i avisen, at havevanding var forbudt.

Der blev fra bestyrelsens side gjort en god indsats for at imødekomme andelshavernes krav, og der påhvilede ikke mindst formand og kasserer et stort arbejde. De fik kompensation i form af honorar, og det hævedes i 1952, for formandens vedkommende til 400 kr., for kassererens vedkommende til 800 kr. om året. Samtidig hævedes værkmesterens løn til 800 kr. om året. Ikke mindst formandens arbejdsbyrde var voksende, og i 1956 hævedes hans honorar til 600 kr. om året.

I 1954 rejstes spørgsmålet, hvorvidt det ville være en fordel, at kommunen overtog vandværket, men man var enig i ønsket om, at det skulle forblive på private hænder. I oktober 1957 rejstes spørgsmålet igen af Næsby Grundejerforening, og man lod indkalde til ekstraordinær generalforsamling. Forslagsstillerne var af den opfattelse, at fejl og mangler, vandværket måtte lide under, lettere kunne afhjælpes, hvis det kom ind under kommunen. Andre mente, at det ville blive for dyrt, og den daværende sognerådsformand, sadelma-ger Niels Jacobsen, gav udtryk for, at kommunen for så vidt ikke var interesseret i at overtage vandværket. Og dermed var diskussionen foreløbig bragt til ophør.

I 1950'erne begyndte udviklingen af Næsby i nyere tid, og der opstod nye kvarterer i den østlige del af byen med kvarterer omkring Lisevej og Næsby Skovvænge (udstykket fra Næsbyhoved og Kroggården), efterfulgt af kvarteret omkring Thune Nielsensvej

(udstykket fra Møllegård). Indbyggertallet steg, og dermed øgedes antallet af andelshavere. Som nævnt havde vandværket i 1947 201 andelshavere, og frem til 1959 steg antallet til 495. Udviklingen kunne tilsvarende aflæses i regnskabet. Mens det i årene efter krigen balancerede med ca. 30.000 kr., balancerede det i slutningen af 1950'erne med ca. 300.000 kr.

De nye udstykninger krævede udvidelse af ledningsnettet, og der blev i forbindelse hermed optaget lån. Der var enighed om, at bestyrelsen skulle undersøge muligheden for en udvidelse af vandværkets kapacitet, og med henblik herpå blev de forhåndenværende boringer udbedret og nye boringer foretaget. Der blev bygget nye filtre og ny rentvandsbeholder og installeret nye og større pumper, hvilket krævede, at der yderligere optoges et lån på 185.000 kr. Der var tale om både ombygning og udvidelse, og det så godt som nye vandværk kunne tages i brug den 15. juni 1959.

Endnu engang havde man bevist, at man fulgte med tiden. Udviklingen i denne del af kommunen blev fulgt på nærmeste hold, og man udvidede vandværkets kapacitet i takt med den befolkningsmæssige udvikling. Der havde været god kontinuitet i bestyrelsen, og malermester Larsen havde været formand hele perioden. Andre, der havde siddet i bestyrelsen en længere årrække, var maler P. Rasmussen, maskinarbejder Vilhelm Christensen, murermester Henning Poulsen, ostehandler H. Jakobsen og prokurist A. Larsen.

I 1959 var der gået 25 år, siden Næsby Vandværk var blevet oprettet. Jubilæet blev markeret ved en sammenkomst på Næsbylund Kro, og der blev som helhed givet udtryk for tilfredshed med den måde, vandværket blev drevet på. Man var startet i det små - med mindre end et halvt hundrede andelshavere, men ideen var slået an, og ved 25-års jubilæet var antallet af andelshavere godt og vel tidoblet.

Man kunne imidlertid ikke nøjes med at slå sig til tåls hermed. Der var en endnu kraftigere udvikling af Næsby på vej, og vandværket skulle for alvor stå sin prøve.

Næsby udvikler sig til en forstad - og vandværket følger med udviklingen

I 1960'erne udstykkedes jord fra samtlige gårde i Næsby, og der opstod kvarterer omkring Karlavej og Højvang (udstykket fra Mosegård), omkring Smedebakken og Søgårdsvej (udstykket fra Søgård), omkring Kroggårdsvej (udstykket fra Kroggården), omkring Nordmarksvej og Næsbygårdsvej (udstykket fra Næsbygård, der er en del af den oprindelige Majorgård) samt kvarteret omkring Fuglsang (udstykket fra Næsbyhoved). I slutningen af 1960'erne fulgte Eventyrparken (udstykket fra Solbakken). Yderligere etableredes der i første halvdel af 1960'erne et industrikvarter på Egestubben (udstykket fra Møllegård). Inclusive udstykningerne i slutningen af 1950'erne opstod der i løbet af ca. 15 år en række store nye kvarterer med nær 2.000 grunde, og i denne periode steg indbyggertallet fra ca. 2.000 til godt 6.000 (1950: 1.723; 1960: 2.720; 1970: 6.302).

Udviklingen kulminerede i begyndelsen af 1970'erne, men der byggedes stadig i yderkvarterer (nord for Kroggårdsskolen, omkring Søhusvej, i forlængelse af Eventyrparken), og Næsby udviklede sig til en forstad til Odense med ca. 7.000 indbyggere. Status som sådan fik Næsby ved kommunesammenlægningen i 1970, hvor Næsby indgik som en del af storkommunen. - En så stor ekspansion måtte naturligt få indflydelse på vandværket og dets drift, men det forblev selvstændigt og blev ikke tilsluttet Odenses værker. Yderligere udvidedes området, som Næsby Vandværk forsynede med vand, mod vest. Der fandtes et vandværk i Allesø, men intet i Broby, hvor der i 1970'erne opstod nye kvarterer omkring kirken og langs Valkendrupsgyden, og den centrale del af Broby fik herefter også leveret vand fra Næsby.

Den statistik, formanden normalt har suppleret sin årsberetning med, viser med al tydelighed udviklingen i disse år:

	Antal andelshavere	Udpumpet vand
1960	544	158.220 m ³
1967	1525	442.610 m ³
1974	2380	705.610 m ³

Tallene i regnskabet kom som følge af den kraftige forøgelse af ledningsnettet og mængden af det udpumpede vand til at antage andre dimensioner. Mens regnskabet i slutningen af 1950'erne balancerede med ca. 300.000 kr., balancerede det i midten af 1970'erne med godt 700.000 kr.

Mens der i starten af denne periode havde været betalt på grundlag af installerede haner (i 1959: 40 kr. for 1. hane, 32 kr. for 2. hane, 16 kr. for hane i vaskehus og 9 kr. for ekstra-hane), betaltes der nu efter forbrug. Spørgsmålet om installation af vandmåler i hver enkelt ejendom var blevet rejst ved generalforsamlingen i 1956, men var blevet afvist, da man frygtede, at det ville blive for bekosteligt. Spørgsmålet blev herefter taget op med jævnlige mellemrum, og i 1971 blev det en realitet. Andelshaverne skulle for egen regning lade en autoriseret gas- og vandmester montere måleren, som udleveredes gratis fra vandforsyningens kontor, og langt de fleste fandt, at det var et mere retfærdigt princip, når andelshaverne - som det var tilfældet ved fjernvarme og lys - betalte ifølge aflæsning af måler. Ordningen skulle træde i kraft den 1.januar 1972.

Men det var ikke alle, der havde den opfattelse. Ved fristens udløb var der 74 andelshavere, der ikke havde ladet opsætte vandmålere. I løbet af foråret 1972 blev antallet halveret, og de resterende fik pr. anbefalet brev fristen udsat til 1.juni. Det havde sin virkning, eftersom antallet nu var reduceret til 14. Næste skridt var en hilsen fra sagføreren, og det reducerede antallet til 5. De, der ikke ønskede vandmåler, ville få forbruget ansat efter skøn, og da bestyrelsen for disses vedkommende forhøjede vandgiften med 100 %,

reagerede de to prompte. I 1974 manglede der kun 1 vandmåler i hele området, og den blev opsat for ejerens regning! Og det er nok ikke den eneste gang, det er gået sådan.

At en enkelt af brugerne ikke havde tillid til systemet er forståeligt. Da det første år var gået, viste hans måler et forbrug på 9.453 m³, og havde han haft så stort et forbrug, skulle han af med en formue. Sagen blev undersøgt, og det viste sig, at en lille tap i måleren var brækket. Måleren var ganske enkelt løbet løbsk! Lille årsag, stor virkning! - Den pågældende kom til at betale for en normal husholdnings forbrug, svarende til 220 m³, hvilket var lavt sat, eftersom landsgennemsnittet pr. husstand var sat til et årsforbrug på 250 m³. Tilsvarende havde man beregnet, at den danske gennemsnitsfamilie brugte vand for 66 øre pr. døgn.

For Næsby Vandværks vedkommende var vandafgiften omkring 1970 70 øre pr. kubikmeter. En særordning blev lavet for de industrivirksomheder, der var kommet til i løbet af 1960'erne. Mange af dem havde i deres produktion et stort vandforbrug, og for såkaldt industrivand var vandafgiften 60 øre pr. kubikmeter. Af andelshaverlisten fremgår det, at der i 1970 var 57 industriandelshavere (ud af ialt 1885 andelshavere), og de forbrugte det pågældende år 120.510 m³ (ud af de ialt udpumpede 630.000 m³), svarende til knap 20 % af den samlede mængde.

Den stærke ekspansion medførte visse restriktioner, først og fremmest vedrørende havevanding, og man begyndte at diskutere nyt vandværk. Der blev i begyndelsen af 1960'erne foretaget nye boringer ved Søgård, på Egestubben og i Kirkendrup, og efterhånden koncentrerede man sig om området nord for Kirkendrup, selv om det lå i yderkanten af distriktet. Der foretoges her forskellige prøveboringer inden for et begrænset område, og de viste alle fint vand. Man havde undersøgt mulighederne, men koncentrerede sig foreløbig om hovedledninger ad Højvang, Nordmarksvej og i Eventyrparken samt i Næsbyhoved Broby.

Så stor var væksten i Næsby, at der visse år blev nedlagt over 5 km. nye ledninger, og belastningen på det gamle vandværk på Rønnevej var nu så stor, at et nyt vandværk var påkrævet. Der optoges for-

handling med proprietær Aage Hansen, Kirkendrup, og til juni termin 1968 overtog vandværket en grund på hjørnet af Stærehusvej og Søhusvej (nuv. Stærehusvej 100). Opførelse af et nyt vandværk med en kommunegaranti på 1 mill. kr. gav lidt genlyd i dagspressen med indlæg fra direktøren for Odense Vandværk, men det røkkede ikke ved den beslutning, der var truffet. Ej heller ved ønsket om, at vandforsyningen i Næsby skulle forblive et privatforetagende.

I september 1969 påbegyndte man opførelse af det nye vandværk. Der blev holdt rejsegilde den 25. marts 1970, og den 11. august samme år kunne ventilerne åbnes for vandet til det nye filteranlæg. Værket fungerede fra starten upåklageligt. Sommeren havde været varm, men nu kunne man ud over at levere vand til husholdningen og industrivirksomheder også klare havevandning. 1972 var således det første år, hvor det - trods en tør sommer - ikke var nødvendigt at begrænse havevandning.

Den øgede kapacitet smittede naturligt af på driften. I 1963 besluttede man at opkræve vandafgift pr. giro, og teknikken holdt sit indtog på skrivebordet, idet man besluttede at indkøbe en skrivemaskine. I 1963 opsigte gartner Erik Larsen, der havde passet vandværket siden starten i 1934, sit job, og han efterfulgtes af en værkfører, der i slutningen af 1960'erne aflønnedes med 2.300 kr. om måneden. Jobbet må have været eftertragtet, eftersom der var 76 ansøgere, da der i 1970 søgtes ny værkfører. Han havde den fordel frem for sine forgængere, at han fik stillet bil til rådighed, og i 1972 blev han ansat på fuldtid.

Med tiden var arbejdspresset også blevet for stort for kassereren, og i 1970 ansattes en kontorhjælp på halvtid. Der indrettedes kontor i det tidligere mandskabsrum på værket på Rønnevej, og der anskaffedes såvel regnemaskine som fotokopieringsmaskine - noget, der havde været utænkeligt i vandværkets første dage. I 1973 havde bogholderiet et sådant omfang, at man gik over til EDB, og det fungerede tilfredsstillende. I de første år benyttede man et firma ude i byen, og fra 1983 fik man eget anlæg. I 1973 blev kontoret udvidet og moderniseret, og personalet havde acceptable forhold.

Det indebar den fordel, at der kunne afholdes møder i egne lokaler, og det var i sig selv en besparelse. Hidtil havde man som øvrige for- eninger og sammenslutninger i Næsby været henvist til at holde møderne på Næsbylund Kro.

Med en vis spænding imødeså man selvaflæsningen, men den kom stort set til at fungere tilfredsstillende. Et stigende antal andelshave- re indsendte kortet, hvorpå forbruget skulle registreres, og efter at systemet var indkørt, kunne man nøjes med at ansætte 10 % efter skøn. Siden er det reduceret til 5 %, og det anser man for at være et tilfredsstillende resultat.

At selvaflæsningen kan være gavnlig fremgår af et enkelt eksem- pel fra 1973: En andelshaver undrede sig over, at han brugte 1 liter vand pr. minut. Årsagen viste sig at være et defekt kloset. Man reg- nede sig frem til, at denne ene liter pr. minut ville blive til 525 m³ vand på et år - i kroner og øre 515 kr. efter den daværende kubik- meterpris, og det viste med al tydelighed, at det kan betale sig at holde sine installationer i orden.

Den 18. februar 1974 havde vandværket eksisteret i 40 år, og jubi- læet blev markeret ved en reception på kontoret og ved, at der ved generalforsamlingen, der blev afholdt samme dags aften, blev serve- ret snitter, øl og snaps for de fremmødte. I sin beretning mindedes formanden starten og de første år på Rønnevej. Man disponerede nu over to værker, det oprindelige på Rønnevej og det nye i Kir- kendrup, der fungerede på en for brugerne tilfredsstillende måde.

Man mindedes med taknemmelighed dem, der i sin tid havde taget initiativ til oprettelse af et vandværk og fra starten havde ind- rettet det således, at der var muligheder for udvidelser i takt med udviklingen. En af initiativtagerne var malermester M. Chr. Larsen, der havde haft formandsposten fra starten i 1934 og frem til sin død i 1963. Gennem en periode på nær 30 år havde han gjort et uvurder- ligt arbejde for vandværket, og han blev år efter år genvalgt med akklamation. Formandsposten blev overtaget af næstformanden, maskinarbejder Vilhelm Christensen, der havde siddet i bestyrelsen i ca. 20 år og var godt kendt med arbejdet. Han var formand indtil 1970, hvor han afløstes af lagerchef Erling Juul.

Bestyrelsen kendetegnedes i denne periode af den samme kontinuitet som i den forudgående periode. Faktisk er der kun et eneste eksempel på, at et bestyrelsesmedlem trak sig tilbage efter et års forløb, og det skyldtes alene, at han fraflyttede området. Valget ved generalforsamlingen var som regel hurtigt overstået, idet der var tale om genvalg, hvilket må være et tegn på, at bestyrelsen har udført sit arbejde til brugernes tilfredshed.

Skandale!

I 1974 skete der noget, som vakte opsigt. Bestyrelsen blev beskyldt for at have brugt løs af andelshavernes penge, og det var ikke opførelsen af det nye vandværk, man havde i tankerne. Og dog var det inde i billedet. Her var der grundlovsdag blevet holdt fest, og en af andelshaverne var herover så forarget, at han skrev derom i Lokalbladet. "Stor fest med øl og mad i trillebøre og stort gilde", hed det, og det var foregået ved vandværket i Kirkendrup. Det var vel bestyrelsen, der fejrede, at der forinden var nedlagt rør for over 100.000 kr., og at renter og afdrag på gæld beløb sig til 97.000 kr.! Kassekreditten var stor, og det hørte ingen steder hjemme! Man var forarget og lod afholde et møde på Kroggårdsskolen.

Det lykkedes klageren at indsamle det fornødne antal underskrifter til afholdelse af ekstraordinær generalforsamling, og en sådan blev holdt den 20.juni i Næsbyhallen. Bestyrelsen hævdede, at man ikke havde holdt fest. Den ønskede at blive rensset for beskyldningerne og gjorde gældende, at bevisbyrden påhvilede anklageren.

Der fulgte en livlig diskussion. En af dem, der tog del i forargelsen, takkede initiativtageren, fordi der var skabt et sådant røre i andedammen, at man omsider kunne få en ny bestyrelse. En besindig mand - den i anden forbindelse kendte Næsby-borger Helge Andersen - sagde: "Vi har i mange år haft et godt vandværk, og vi er fortsat godt tilfredse med vandværket". Og der fremkom andre

bemærkninger til fordel for vandværket: “Vi har fint og godt vand i hannerne, og vi har det altid!” - “Odense kan sejle sin egen sø! Vi vil beholde vort eget vandværk.” - Hermed hentydedes der til det, man havde frygtet i forbindelse med kommunesammenlægningen et par år forinden.

Bestyrelsen holdt på sit: At bestyrelsesmedlemmerne med damer havde holdt fest på grundlovsdagen var “pure løgn”. - En af deltagerne, der åbenbart havde lidt kendskab til sagens sammenhæng, havde i aftenens løb været i telefonisk forbindelse med proprietær Aage Hansen i Kirkendrup. Denne kunne bekræfte, at medlemmer af den tidligere bestyrelse for Allesøhallen havde gjort det til en tradition at holde udflugt grundlovsdagen og at medbringe mad og drikkevarer på trillebøre. Man havde i sin tid haft et godt samarbejde om en god sag, og det mindedes man ved en festlig sammenkomst på grundlovsdagen. For ikke at komme i den situation, at nogle skulle køre hjem efter en god frokost i det grønne, havde man gjort det til en tradition, at man ikke gjorde udflugten længere, end at man kunne klare den pr. gåben. Man havde undervejs gjort holdt i udkanten af Aage Hansens mark, der stødte op til vandværkets grund. Sandsynligvis for at slukke tørsten! Det var agtværdige borgere på udflugt, der var blevet forvekslet med vandværksbestyrelsens medlemmer med påhæng!

Formanden kunne afsluttende oplyse, at der ville blive indgivet politianmeldelse, såfremt en vis person fortsat hævdede, at det var bestyrelsens medlemmer med damer, der havde holdt fest for andelshavernes penge. Initiativtageren til det hele ville imidlertid ikke bøje sig. Han fastholdt sin anklage og gjorde gældende, at han ville føre to vidner. “Jeg bøjer mig ikke”, udtalte han.

Den ekstraordinære generalforsamling sluttede med, at dirigenten takkede for “forholdsviis god ro og orden”. For øvrigt den eneste gang i værkets historie, hvor dirigenten ikke har takket for “god ro og orden” og udbragt et leve for vandværket!

Der blev siden holdt et møde på vandværket, hvor det oprørske medlem lovede at bringe et dementi i dagspressen. Trods den indgåede aftale fremkom et sådant dementi ikke, men bestyrelsen gjorde

de ikke mere ved sagen. Der var trods alt kommet en god historie ud af det, og bestyrelsen havde klaret frisag.

Havde anklageren haft ret i sin påstand, havde sagen været en ganske anden. Men så havde bestyrelsen nok ikke taget den ekstraordinære generalforsamling, som den var nødt til at indkalde til, så roligt, som tilfældet var!

1974-1994

Også i denne sidste periode har man udvidet området, selv om tempoet knap har været så stærkt som i den forudgående periode. I første halvdel af 1970'erne drejede det sig om 130 nye grunde i Broby, fordelt på tre udstykningsområder, og man drøftede mulighederne for at forbinde ledningerne fra Allesø Vandværk og Næsby Vandværk et passende sted på Søhusvej, så at Næsby Vandværk i en nødsituation kunne aflaste Allesø Vandværk. En sådan ordning ønskede man imidlertid ikke fra Allesøs side.

I slutningen af 1970'erne kom udstykningen på Ærtebjerggårds jord til, og her drejede det sig om knap 160 grunde. I denne forbindelse måtte hovedledningen fra Kirkendrup til Bogensevej omlægges, og ialt drejede det sig om et projekt på små 400.000 kr.

Årene omkring 1980 bragte ikke nye udstykninger, og man kunne koncentrere sig om at udskifte ledninger i de gader, hvor de havde ligget i nær 50 år, eksempelvis i Ågade, i den østlige del af Næsby omkring Banevænget, Højlykke Allé, Skjoldborgsvej og Næsby Skovvænge samt på Thune Niensensvej. På grund af tæring og tilstopning med okker var mange af rørene tjenlige til udskiftning, og man ønskede at gøre det, før skaderne blev for store. Eksempelvis beløb renovering af ledningsnettet i fire gader i 1984 sig til et beløb på nær 800.000 kr. - I sidste halvdel af 1980'erne fulgte nye udstykninger i Kirkendrup (Storkeløkken, Kirkendruphaven og bebyggelsen omkring Vimmelsbækgården), hvilket beløb sig til ca. 140 grunde.

Det sidste projekt, der har været inde i billedet, er "vand i det åbne land". Man har i 1991 åbnet mulighed for nedlægning af ledninger i områder med begrænset bebyggelse, nærmere betegnet på Broby mark, i Skovshøjrup og Viemosen, og der blev i januar holdt et orienterende møde i Broby forsamlingshus. Kravet var, at 1/3 af beboerne skulle tilmelde sig, hvilket skulle vise sig at være tilfældet på Brobyvej, Spurvelundsvej og Viemosevej, hvorimod der ikke var interesse for projektet hos beboerne på Ålemarksgyden og i Skovshøjrup. Arbejdet i den øvrige del af distriktet påbegyndtes i foråret 1992.

Alt i alt har det betydet, at ledningsnettet er udvidet fra 37 km. i 1971 til 67 km. i dag. - Også på andre områder kan udviklingen af driften følges:

	Antal andelshavere	Udpumpet vand
1974	2380	705.610 m ³
1980	2789	957.310 m ³
1987	3305	954.560 m ³
1993	3794	698.152 m ³

I de senere år har man på årsbasis beregnet det daglige gennemsnitsforbrug, og det svinger fra 2.154 m³ i 1991 til 3.015 m³ i 1987. Af interesse er det også at kende det daglige forbrug året rundt. Det største forbrug har i de senere år ligget i sommerperioden, svingende fra maj til august, og rekorden blev slået den 9. juni 1985, hvor der blev udpumpet 4.050 m³. Det mindste forbrug ligger normalt i december, januar og februar, men i de senere år har forbruget også været lavt i august. Bundrekorden blev slået den 6. august 1991, hvor der blev udpumpet 1.460 m³, hvilket kun var godt en tredjedel af den mængde, der blev udpumpet den dag, hvor forbruget var størst.

At vandafgiften med årene er steget kan ikke undre: Som tidligere nævnt lå den i 1970'erne på 70 øre pr. kubikmeter; i 1978 steg den til 85 øre, og siden er den steget med passende mellemrum. Gældende takst for det år, vi befinder os i, er 3,90 kr. pr. kubikmeter.

Med henblik på at sikre vandforsyningen blev der i 1975 nedsat et analyseudvalg, og det kom til følgende resultat:

Det gamle vandværk på Rønnevej er udvidet og ombygget 5-6 gange; det er nok urentabelt i drift, men man finder det forsvarligt at bibeholde det, og det rummer i det mindste en god reservekapacitet. - Vandværket i Kirkendrup er et fuldt moderne værk med mulighed for større udbygning. Vandet er førsteklasses og findes i rigelig mængde i området.

I 1978 kunne man som det højeste døgnforbrug notere 3.850 m³, og da værkernes maksimale døgnkapacitet var 4.400 m³, lod man udarbejde en prognose for vandforbruget de kommende år. Værkerne ville efter al sandsynlighed i løbet af få år nå den maksimale døgnbelastning, og man lod udarbejde en investeringsplan frem til 1985. Der foretoges nye boringer i Kirkendrup, og de viste rigeligt med anvendeligt vand i kildepladsen.

De følgende år viste, at det var nødvendigt at tage højde for situationen: 1979 var en våd sommer, og det største døgnforbrug lå på 3.360 m³. Derefter fulgte en tør sommer, hvor det største forbrug noteredes grundlovsdagen, hvor der udpumpedes 4.150 m³.

Såvel bedre kontorfaciliteter som en udbygning af værket i Kirkendrup var påkrævet, og man gik i gang med projektet i 1985. På grund af den øgede arbejdsbyrde var den ansatte kontordame overgået til fuldtidsbeskæftigelse, og forholdene i lokalerne på Rønnevej var for trange. Der kom en række forslag på bordet: udvidelse af kontoret på Rønnevej, leje af lokaler i bygningen Bogensevej 2-4 (hvor biblioteket har til huse), leje af det tidligere lægehus på Lisevej samt indretning af kontorer i tilknytning til vandværket i Kirkendrup. Det var det sidste forslag, man fandt mest realistisk. Der indhentedes tilbud på bygning af rentvandsbeholder og opførelse af kontorbygning til en samlet pris af 1,5 mill. kr., og man gik i gang med byggeriet. Det stod på hele sommeren, og kontorbygningen

kunne tages i brug den 15.oktober. Personalet havde fået gode arbejdsforhold, og den nye rentvandsbeholder havde givet den nødvendige sikkerhed for tilstrækkelig tilførsel af vand, selv i en trope-sommer. De udtagne prøver viste fortsat tilfredsstillende resulta-ter.

Året forinden havde man kunnet fejre 50-års jubilæum, og det var blevet markeret ved en festlighed på Næsbylund Kro. Gennem de foretagne undersøgelser havde man vist, at man fulgte med udviklingen og havde taget initiativ til nødvendige investeringer. Påkrævet reovering af det forhåndenværende ledningsnet var udført, og der havde været iværksat nye anlægsarbejder. Bestyrelsen blev rost for de langtidsovervejelser, den havde gjort sig. Det blev fulgt op i 1989, hvor man lod rådgivningsfirmaet Rambøll & Hanne-mann udarbejde forslag til udbygning af Næsby Vandværk frem til år 2000, og man skulle således være garderet et godt stykke ud i fremtiden. Man diskuterede i samme forbindelse nedlæggelse af værket på Rønnevej, og man kom til det resultat, at det fortsat var eksistensberettiget. Som følge deraf besluttede man i 1991 at reno-vere og automatisere Rønnevej-værket.

Hvad man har bemærket de senere år er, at andelshaverne har sparet betydeligt på vandet. Det kan være af økonomiske grunde, idet vandafgiften også har sin plads på familiens budget, men hen-syn til miljøet spiller også ind. Borgerne har efterhånden fået en klarere forståelse af nødvendigheden af at spare på naturens res-sourcer og værne om miljøet. Her kommer grundvandet ind i bille-det som en livsnødvendig betingelse. I 1980'erne lå den årlige ud-pumpede mængde mellem 900.000 og 1.000.000 m³, men de senere års forbrug har ligget mellem 700.000 og 900.000 m³. Mens den ud-pumpede mængde i 1987 var 954.560 m³, var den i 1991 778.525 m³. I 1992 havde vi en meget tør sommer, og alligevel var vandforbruget faldende, idet der kun udpumpedes 743.935 m³, et omfang, som var normalt i midten af 1970'erne. I 1993 har forbruget været endnu mindre, nemlig 698.152 m³. Med den netop indførte vandafgift kan man forvente, at forbruget vil være yderligere faldende, og det har bestyrelsen taget højde for i sin planlægning. Det skal dog også næv-

nes, at områdets største aftager, MD Foods på Thorslundsvej (tidligere Canned Cream), har standset sin produktion.

Hvad årets gang angår, er der ikke sket store ændringer, siden Næsby Vandværk begyndte sin virksomhed i 1934. Andelshaverne indbydes til generalforsamling i februar måned, hvor formanden aflægger beretning og konkluderer, at det forudgående år har været et godt eller et rimelig godt år. Bestyrelsen, der fortsat består af 5 medlemmer, får - når vi ser bort fra det år, hvor der på et falsk grundlag var optræk til skandale - ros for sit arbejde, og dens medlemmer er villige til genvalg. Det er et stort arbejde, der påhviler dem, men lønnen er et velfungerende vandværk, der til brugernes tilfredshed er forblevet selvstændigt. Et egentligt problem foreligger ikke, idet Odense kommune ikke er interesseret i at overtage Næsby Vandværk.

Der er tradition for, at bestyrelsen hen i foråret i tilknytning til et af sine møder besigtiger de to værker, og det hører til sjældenhederne, at der er noget at udsætte på pasning og vedligeholdelse. Værkerne søges holdt i god stand, og det gælder både indre og ydre forhold. Senere på året tager bestyrelsens medlemmer på udflugt, og målet er som regel et større vandværk et eller andet sted i landet, idet man er interesseret i at se, hvordan man løser opgaverne med vandforsyning andre steder.

De daglige opgaver varetages af personalet, der består af driftsbestyrer, kontordame og teknisk tegner på halvtid, og til disse opgaver hører også det regnskabsmæssige. Tidligere havde et af bestyrelsens medlemmer posten som kasserer, men nu, hvor regnskabet føres af personalet, er bestyrelsen ansvarlig, og formand og kasserer er samme person.

Normalt lyder der lovprisning af det vand, der leveres. Det er et gode, vi brugere vel ikke værdsætter nok i hverdagen. Vi tager det som en selvfølge, at der leveres godt og sundt vand, men sådan er det som bekendt ikke alle steder. Faktisk har der kun en enkelt gang været noget at bemærke i forbindelse med analyse af en vandprøve, og det var i 1992, hvor der blev konstateret lidt for højt jernindhold i en vandprøve (0,15 mg pr. liter sammenholdt med en

vejledende værdi på 0,05 mg pr. liter). Siden har der ikke været noget at indvende.

I 1993 har man etableret en nødgenerator, som kan træde i funktion, hvis elforsyningen svigter, så at man fortsat kan opretholde vandforsyningen i området.

Lad os være glade for det gode vand, vi har her i Næsby-området. Lad os være tilfredse med, at vi har et velfungerende vandværk, hvor likviditeten er i orden. Selvfølgelig koster det noget at dreje på hanen, men er det ikke pengene værd?

60 år er der gået, siden en flok Næsby-borgere med nogle af byens håndværkere i spidsen mødtes på Næsbylund Kro og stiftede andelsselskabet "Næsby Vandværk". I årene, der er gået, er Næsby blevet adskillige gange større, og den samme vækst kan aflæses i selskabets medlemstal og budget: 47 andelshavere havde tegnet sig, da vandværket kunne påbegynde sin virksomhed, og i dag er vi nær 3800 andelshavere. Det ældst bevarede regnskab er fra 1937 og udviser indtægter i form af vandafgift på 6.812 kr. og udgifter på 6.146 kr. Budgettet for året, hvor 60-års jubilæet fejres, lyder på indtægter på 3.013.000 kr., udgifter på 2.079.000 kr. og afskrivninger på 930.000 kr. Kendetegnende for hele perioden har det været, at vandværket har haft en sund økonomi.

Hvad udviklingen angår, må det konstateres, at vandværkets historie er parallel med Næsby's historie i nyere tid. Det ville vel også undre, hvis vandværkets udvikling ikke genspejlede den udvikling, som området gennemløber.

Vandværkets 60 år er også en del af Næsby's historie.

Medlemmer af bestyrelsen

1934:

Malermester M. Chr. Larsen
Murermester M. Chr. Hansen
Snedker M. P. Nielsen
Snedker H. J. Hansen
Brødkusk P. Andersen

1944-1994:

Malermester M. Chr. Larsen	1934 - 1963
Maler P. Rasmussen	(1941)- 1951
Pedel H. Nørgaard	(1944)- 1948
Arbejdsmand Rasmus H. Petersen	(1944)- 1946
Maskinarb. Vilh. G. Christensen	(1944)- 1976
Ingeniør Aksel Nielsen	1946 - 1948, 1963 - 1980
Murermester M. Chr. Hansen	1948 - 1952
Prokurist A. Larsen	1948 - 1957
Murermester Henning Poulsen	1951 - 1966, 1967 - 1970
Ostehandler H. Jakobsen	1952 - 1967
Bogholder Kaj Harhorn	1957 -
Ingeniør Jørn Mogensen	1966 - 1967
Lagerchef Erling Juul	1967 - 1975
Forretningsfører N.Chr. Lind	1975 - 1990
Chauffør Børge Warberg	1976 -
Direktør Poul Pedersen	1970 -
Dyrlæge Egon Petersen	1980 -
Løjtnant Villy Scheuer-Hansen	1990 -

(Tal i parentes angiver det tidligst kendte år, hvor vedkommende var medlem af bestyrelsen).

Formand

Malermester M. Chr. Larsen	1934 - 1963
Maskinarb. Vilh. G. Christensen	1963 - 1970
Lagerchef Erling Juul	1970 - 1975
Bogholder Kaj Harhorn	1975 -

Bestyrelsen 1994

Bogholder Kaj Harhorn
Chauffør Børge Warberg
Direktør Poul Pedersen
Dyrlæge Egon Petersen
Løjtnant Villy Scheuer-Hansen

Personalet 1994

Driftsbestyrer: Poul Larsen
Kontorassistent: Kirsten Juul
Teknisk tegner: Annette Damholt

Kildemateriale

Forhandlingsprotokol 1944-1967
Forhandlingsprotokol 1967-1979
Forhandlingsprotokol 1980 ff.